

~~12571.~~
~~12571.~~

~~88~~
A 1492.

14/45

Raha = angu jutud.

Rahwa suust kokku korjatud.

Toimetanud

Mag. A. Nooli.

Turjewis.

Trükitud K. A. Hermann'i kulu- ja kirjadega.

1894.

Raha=angu jutud.

Rahwa suust kõrku korjatud.

Toimetanud

Mag. A. Nooli.

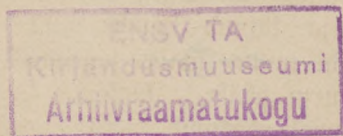

Jurjewis.

Trükitud R. A. Hermann'i kulu ja kirjadega.

1894.

Дозволено цензурою. — Юрьевъ, 14 мая 1894.

22874

1. Raha pärast tülis.

J. Clemann Tapalt.

Ühele mehele näidatud unes, et tema põllu sees suure puu all raha=katel olla. Hall wana=mees tulnud mehe juurde ja ütelnud: „Mine sinna suure tamme alla ja kaewa otse põhja poolt kahe juurika wahelt, siis leiad raha=katla. Aga siis üksi leiad sa raha=katla, kui sa selgel kuu=walgel ööl lähed urgitsema. Kellegagi ei tohi sa rääkida. Räägid sa, jäed raha=katlast ilma.“

Mees oodanud kuuwalget ööd. Wõtnud siis labida olale ja läinud tamme alla. Näinud sääl hulga mehi tamme ümber tantsiwat. Mehele tulnud suur hirm pääle. Jooksnud koju tagasi.

Teisel päewal rääkinud mees unenägu sõbrale. See ei tahtnud lugu uskuda. Teisel hommikul näeb aga mees: sõber tuleb tamme juurest, raud=kastike kaendlas.

Mees koe küsima: „Kust sa tuled?“

Teine wasta: „Raha=augult!“

„No, mis sa leidsid?“ küsinud mees.

Teine jälle: „Mis muud kui raha!“

Mees tahtnud pool osa enesele. Teine ei tahtnud anda. Hakanud riidlema. Teine rebimud teise käest raha=kasti ära.

Raha=augu kaewaja saanud wiimaks ometi raha=kasti teise käest kätte. Hüüdnud ise wõidurõõmuga: „Taga kuradile, ma ei saa nüüd sinu käest kätte!“

Baewalt saanud mees aga sõnad suust, kui raha=kast nagu tina tuhka kadunud.

Küll otfinud mehed, aga mida sa otsid, kui kadunud. Läänud raha=augule weel waatama, aga ei midagi.

Mehed jäänud surmani wihameheteks.

Julius Weisenfeldi suust.

2. Saani=õhtune raha nõudmine.

D. Bruhl Mettsikust.

Mees läinud teed mööda edasi ja kurtanud ise=eneses: „Oh oleks mul raha, siis oleksin ma mees!“

Teine tundmata mees tulnud wasta ja ütelnud: „Mis sa raha puudust kurdad. Meine

Taani-õhtul metsa ja waata, kus tuli paistab. Mine tule juurde ja wiska hõbe-walget tulesse, ise mine aga edasi. Teisel päewal saad säält raha ja selle asja, mis sa tulle wiskad. Aga hirmu sa ei tohi tunda, olgu sääl, mis tahes. Tagasi ei tohi sa ka waadata!"

Mees oodanud Taanipäewa õhtuni. Läänud siis metsa. Näinud tule. Läänud tule juurde. Pika habemega mees liigutanud raud-hargiga suurt tuld. Nülitud hobune läinud ümber tule.

Mees läinud tulest mööda ja wisanud oma hõbe-pislatidEGA piibu tulle. Läänud edasi, aga waadanud üle öla tagasi. Nii kui mees aga tagasi waadanud, wajunud raha kolinal maa sisse.

Teisel päewal läinud mees raha waatama, ei leidnud aga midagi.

Mees hakanud kurtma: „Nüüd olen piibust ilma!"

Kohe tulnud tundmata mees sinna ja ütelnud: „Mis sa kurdad! See on ju oma süü, et rahast ja piibust ilma jäid! Miks sa waatasid tagasi! Nüüd ole targem! Tule aasta pärast Taani-õhtul. Kui sa ei efsi, siis saad raha!"

Mees oodanud teise Taani-õhtuni. Läänud siis jälle waatama. Näinud tule, läinud tulest mööda, wisanud hõbe-preesi tulle.

Selle korra jooksnud must koer ümber tule; raud-hargiga tuleforija olnud seesama habemega wanamees, kes minewa aastagi forinud.

Mees läinud natukesse maad edasi. Jäänud siis wähe seisma ja kuulama. Kuulnud, nagu oleks raha kolinal maa sisse läinud.

Teisel päewal läinud mees vaatama. Leidnud preesi ja paar kamalu täit hõberaha maast.

Jälle tulnud tundmata mees mehe juurde ja ütelnud: „Mikspärast sa sinna seisma ja kuulama jäid? Selle pärast sa rohkem ei saa! Seda ma näen, et sinust õiget raha=augu leidjat ei saa! Äta parem see raha=augu otsimine järele! Kui sa nii kahewahel oled, võib sulle raha=augu otsimisega õnnetustgi juhtuda!“

Selle pääle kadunud tundmata mees ära.

Mees näinud ka, et wäike ümmargune auk maa sisse läinud, augu põhja aga ei ole paistnud.

Neiu M. Saansohni suust.

3. Raha koldeS.

J. A. Weltmann Pootsist.

Korra elanud wana lestnaene. See olnud põhjatu rikas, aga ei täinud kellegile punast kros=

figi anda. Kui lese surma=tund ligi tulnud, ajanud lest kõik pererahwa toast wälja. Poja naene aga pugunud salaja kambriisse ja waadanud läbi kambri ukse augu, mis wanaeit tegema hakkab.

Wanaeit wõtnud suure rahakoti kätte ja läinud sellega lõukale. Teinud tuha sisse sügawa augu, pistnud rahakoti auku ja ütelnud ise: „Kelle käsi seda on siia pandnud, selle käsi wõtku seda ka jälle tagasi!“

Wanaeit surnud ära. Pärast surma läinud minija koldest tuha alt raha ära wõtma. Ei leidnud aga tuhast midagi. Sorinud küll tuha läbi, aga mis ei ole, ei ole.

Minija mõtelnud ja mõtelnud. Wiimaks tulnud wanaeide sõnad meelde. Minija toonud furnu kolde ette, wõtnud wanamoori kää oma kätte ja hakanud sellega tuhka segama. Kohe tulnud rahakott wälja.

Minija wõtnud rahakoti ära. Teinud lahti. Kott olnud tulda, hõbedat täis.

4. Seitse wenna weri.

J. A. Weltmann Rootsi.

Wanal ajal elanud mees ja naene. Need olnud wäga rikkad. Naene olnud rahakoti hoidja.

Hääkene küll! Naene jäänud haigeks. Arwanud, et surm kätte jõuab. Võtnud ilma mehe teadmata raha kaasa, läinud põllule, kaevanud augu, pannud raha auku ja ütelnud ise: „Selle raha panen siia nii kauaks varjule, kuni siin seitšme wenna weri ära on walatud!“

Aga mees oli metsast piima-püti witsa toomas. Läinud taja naese ligidale ja kuulnud põõsa warjult kõik, mis naene rääkinud.

Naene läinud koju tagasi. Mees pole naese ees seft midagi wälja teinud, et kõik naese juttu oli kuulnud.

Naene surnud kolme päewa pärast ära. Surmu maetud maha. Siis läinud mees sinna kohta raha wälja kaevama. Aga wale! Pole raha säält enam leidnud.

Mehel tulnud naese sõnad meelde. Läinud koju, toonud kana juurest seitse noort kuke, tapnud need säält ära. Kohe tulnud raha august wälja.

Seda wiisi saanud mees oma waranduse jälle kätte.

5. Kuda mees wandumise pärast õnnest ilma jäi.

J. Seland Jõhvi.

Korra küündnud mees. Paar hargi olnud adra ees. Miski jäänud härjad seisma. Küll fundinud mees hargi edasi, aga härjad pole paigastgi läinud. Mees tõstnud atra tagasi, paremale ja pahemale poole, aga ader olnud nagu kivi taha tinutatud.

Mehe süda saanud wiimaks täis. Andnud hargadele piitsaga pihta ja hiiudnud wana teo-
poisi moodi: „Mis tuline kurat nüüd siin adra taga on!“

Kohe tõmmanud härjad kõwasti ja ader pääsnud lahti. Paar sammu edasi kündes ehmatanud mees ära. Ta meelest olnud nagu wõiks maa jalgade alt ära. Suur mürin, kõlin olnud kuulda.

Natukesel aja pärast hatas mees jälle kündma. Nägi nüüd, et raha-katla sang adra otja oli jäänud.

Mehe kurja wandumise pääle oli raha-katel maa põhja tagasi wajunud. Mees oli oma õnnest ilma.

6. Ruda raha=pott ära kadus.

D. Hingenberg Tapalt.

Ühele mehele juhatatud unes raha=katel kätte. Mees võtnud teise mehe appi, läinud, kaevanud juhatatud kohta sügava augu. Ei leidnud aga midagi.

Teisel öösel kästud meest uuesti minna ja üksi raha maa seest välja võtta.

Mees läinud. Leidnud auku tagasi aetud mulla seest raha=poti. See olnud nii suur, et üksi ei jaksanud ära viia.

Mees läinud tagasi, kutsunud wenna appi potti ära wiima.

Pott olnud aga kadunud. Küll otsinud mees hoolega ei leidnud aga enam midagi.

Hans Wölmanni juust.

7. Naene raha=augul.

S. Seland Sõhwist.

Ühele naesele öeldud ööse unes: „Mine neljapäewa õhtu teie toa ette suure kiwi juurde. Kaewa jääl päewa=tõusu poolt küljest. Siis saad raha=katla kätte. Aga ära kedagi appi võta. Kõik pead sa ükspäini korda saatma!“

Hommiikul tõusnud naene üles. Olnud väga rõõmus juhatusel üles. Dodanud suure igatsusega neljapäewa õhtut.

Pea jõudnud aeg kätte raha-augule minna. Naene läinud kiwi äärde ja hakanud kaewama. Kaewanud juba nii palju, et katla päälmine kord filma paistnud.

Õnnetuselst tulnud korraka naese ema mees sinna. Mees ütelnud: „Mis kuradi raha-augu kaewajaks sina oled hakanud, et sul päewast aega järele ei jäänud!“

Seda ehmatust, mis nüüd tulnud!“

Kiwi hakanud raksuma ja paukuma. Koli-nal wajunud raha-katel selle jutu pääle maa alla.

Mees ja naene ei saanud ehmatuse pärast sõnagi suust. Küll kaewanud pärast seda kohta, aga ei leidnud enam midagi.

Nõnda wajus naese õnn maa põhja.

8. Piip täis kulda.

Otto Schanz Rootsi.

Korra läinud mees Saanipäewa õhtul teed mööda koju poole. Õkisti näinud ta, et üks wana-mehe tee ligidal tule ääres ennast soojendanud.

Mees läinud tule äärde ja küsinud piibu pääle tuld.

Vanamees võtnud ilma sõna lausumata ereda tule sõe ja pandnud mehe piibu pääle.

Mees tänanud ja läinud koju.

Hommiku hakanud mees piipu vaatama. Leidnud: piip kulda täis. Nüüd saanud mees aru, et see wanapagan wist olnud, kes talle tule asemel kulda piipu pannud.

9. Ruda mees ussi käest raha ära wõttis.

J. P. Söggel Paistu-Kaarlist.

Ühel talumehel oli alati raha puudus. Korra juhatai mees unes metsa äärde suure kivi juurde; jääl olla raha terve tünder. Ära pidada seda aga neljapäewa õõse kella kaheteistküünne ajal tooma. Kivi pääl olla suur nõelus; sellele ei olla tarwis midagi lausuda. Siis ei teha uss wiga.

Mees mõtles: „Tühja kah! Unenäod on mitut petnud, petawad mind ka!“

Teisel ööl juhatai jälle, ja ka nüüd jättis mees minemata. Kolmandal ööl juhatai jälle. Mees mõtlema: „Pagana pihta! Ma katšun korra, kas unenäod tõesti tõtt jutustawad!“

Järgmisel neljapäewa öösel kella kaheteistkümne ajal läks mees metsa äärde suure kiwi juurde, labidas seljas. Kiwi juurde jõudes nägi mees ussi kiwi pääl ja raha ussi ligidal.

Mees ajas käe pikali ja tahtis raha ära võtta. Aga uss ajas ennaft õigeks ja tõmbas raha kõhu alla. Mees mõtles tüki aega. Hakkas wiimaks labidaga kiwi külje alt kaevama. Kaewas ja joigi kiwi alt katla täie raha kätte. Nüüd oli ka uss kiwi päält kadunud.

Mees kandis raha koju. Seda sai sada selja täit, igas seljataies kuuskümmend kamalu täit. Pärast seda ei kuulnud meest enam raha puuduses olevat.

10. Ratsa läbi tule.

G. Pihlap W.-Wõidust.

Ennewanasti põletanud wõi kuitwatanud wanapaganad tihti metsas raha. Väinud inimesed juurde vaatama, kustunud tuli ja raha kadunud kõik äkisti ära. Saanud aga keegi midagi asja tule pääle wifata, jäänud raha järele.

Korra sõitnud mees öösi ratsahobusega läbi metsa. Näinud: wanapagan põletanud raha. On-

netuseks ei olnud mehel midagi asja käes tule pääle wiisata.

Mees kihutanud ometi ratsa-hobusega tulest risti, rästi läbi kuni tuli kustunud.

Hommikul läinud mees tule-aseta vaatama. Leidnud hulga kuldraha nende kohtade päält, kuhu hobuse kabjad oliwad puutunud.

11. Ruda sant juure waranduse leidis.

J. Karu Helmeist.

Korra läinud sant ühte talusse. Sääl olnud parajalt joodud. Sandile antud ka süüa ja juua nii et õige küll.

Jõudnud õhtu kätte. Bidulised heitnud tuppaga magama, sant aga saadetud rehte.

Sant heitnud rehte magama. Korraga kuulnud sant, et keegi parsil hüpanud ja ise laulnud: „Till, till, lopp, lopp! . . . pita, puta, rallal. . . . Till, till, lopp, lopp! Pita, puta, rallal! . . .

Sandil hirm käes, et wanapagan parsil. Ruda wanapaganast lahti saada? Sant kardab, et ehk jõüb wiimaks ära. Küll palunud sant kõi palwed ära, aga midagi pole aidanud.

Parxil hüpatud ja tantšitud ikka edasi ja lauldud ühtelugu: „Till, till, lopp, lopp! Bitä, putä, rallal! . . .

Ei aidanud mingi asi. Wiimaks ütelnud fant: „Hüppa, et kurat sind wõtku!“

Seda üteldes olnud rehi korraka raha täis, hüppaja aga ise kadunud. Sant saanud säält nii palju raha kui kanda jõudnud. Läinud siis raha-noosiga oma teed.

Mis sandist üle jäänud, pärinud majarahwas.

12. Kudas kaltsuajaja rikkaks sai.

S. Holts Ostrowist.

Ühes väga wanas mõisas elanud korra üks herra. Õtisti hakanud säält üks hääl nagu waim pörandä alt karjuma: „Ma tõusen! Ma tõusen!“

See hääl ei andnud enam rahu sugugi. Herra lastnud enesele wiimaks uue mõisa ehitada. Arwanud, et kure waim wanas mõisas elamas on.

Ühel õhtul tulnud üks kaltsuajaja ja palunud mõisaherra käest öömaja. Herra mõtelnud: „Ma annan talle oma wana mõisa ööforteriks. Las' waimud wõtawad ta õnneks pääle!“

Suhatanud kaltsuajaja wana mõisa. Kaltsuajaja hakanud kõige päält ahju kütma. Tahtnud sooja tuba saada. Korraga hakanud hääle hüüdma: „Ma tõusen! Ma tõusen!“

Kaltsuajaja hirmu täis. Mõtleb: fiin on päris kurjawaimude pesa! Panen ma jooksuma, võib waim järele tulla. Saagu, mis saab, ma ütlen: „tõuse pääle!“

Ütelnudgi: „Tõuse pääle!“

Kohe läinud põrand praginaga lõhki ja suur raha=kast tõusnud põranda alt ülesse.

Mees läinud vaatama: kast üsna raha täis. Mees loopinud kõik kaunid ree päält maha ja ajanud suure waewaga raha = kasti ree pääle ja läinud oma teed.

Herra läinud teisel päewal meest vaatama. Ei enam meest kufagilgi. Saatanud siis oma mehe kuulama, kas hääle weel wana wiisi hüüab. Ei enam kuulda midagi.

Herra saatanud teomehed põranda alla otsima. Mäinud: põrand olnud lõhutatud. Teomehed leidnud põranda alt kasti aseme.

Herra ehmatanud seda kuuldes ära. Tulnud meelde, et korra wanast raamatust lugenud, ses wanas mõisas olla mõisa asutaja wana kott

koos. Selle waranduse oli kaltsuajaja nüüd kõik ära wiinud.

Kaltsuajaja saanud selle warandusega Peipsis kõige rikkamaks meheks. Kui ta veel ära ei ole surmud, elab ta praegu uhkesti ja suuresti.

Jaan Ersbergi suust.

13. Kudas poisid wanapagana raha-tündri kätte saiwad.

J. Holts Ostrowist (Nöwalt).

Korra olnud heinaküümis maa sees raha-tünder. Seda raha = tündrit walwanud wanapagan.

Ühel pühapäewal ütelnud wanapagan oma naesele: „Hää sina raha walwama. Mina tahan täna kirikusse minna!“

Hää küll, naene lubanud. Saanud wanapagan kirikusse läinud, jäänud naene uniseks. Läänud heinamaale magama.

Seni läinud kari poisikesi sinna küüni tant-sima. Kuulnud raha kõlinat. Poisid hakanud otsima ja kaewama. Leidnud wiimaks raha-tündri üles.

Üks olnud nende seas nii tark: wisanud oma raha tündrisse. Siis tõstnud mitmekesi raha-tündri maast välja. Poisid läinud siis hobust tooma, et raha koju wiia.

Selle aja sees tulnud wanapagan kirkust tagasi. Näinud: raha-tünder olnud välja kistud. Ehmatanud habeme kolm korda hallimaks kui enne olnud. Hakanud raha vaatama. Ei tunne enam oma raha ära. Püüstanud kõik raha maha: ei tunne ära. Jätnud raha sinna maha, läinud, otsinud naese ülesse. Hakanud naist peksma. Ütelnud ise: „Minul oli kirkus kange kirjutus ja sina lähed raha = tündri juurest ära mujale magama ja lased raha ära wiia! Kui sa teine kord weel nii hooletu oled, peksan ma sind nii, et sa eladesgi enam ära ei unusta!“

Poisid aga wedanud rahatündri koju ja saanud rikkaks.

Saan Ersbergi juust.

14. Raskwere naese rahasaak.

D. Bruhl Metifikust.

Korra läinud naene Raskwere lossi waremete wahetele kändima. Näinud keldri usti, läinud sisse. Kiiuinal põlenud keldi tuba laua pääl. Laua

ääres istunud kaks meest wastakute teine teisel pool lauda. Teine neist kirjutanud, teine wadanud päält.

Ühes nurgas olnud tuli. Üks mees forinud orgiga tuld. Teises nurgas olnud rahahunik. Mees seisnud juures, kühwel käes.

Laua ääres istujad mehed küsinud naese käest: „Mis sa tahad! Mis sa otsid siit!“

Naene hakanud wabandama: „Kogemata juhtusin siia. Tulin waremete wahale tõndima, nägin ukse, astusin sisse!“

Laua ääres istuja mees ütelnud: „Mine siit ruttu wälja. Kui sa kellegile ei räägi, mis siin kuuled ja näed, siis annan sulle palgaks —“

Kühwimees ütelnud wahale: „Tõsta põll ülesse!“

Kui naene põlle ülesse tõstnud, wisanud kühwimees kühwilitäie höheraha naese põlle sisse. Siis lükatud naene keldrist wälja.

Üks hüüdnud ukse päält weel naesele järele: „Aga ole sa wait!“

15. Rahasaat Raskwere lossist.

D. Bruhl Mettsikust.

Korra läinud üks laps Raskwere wana lossi waremete alla keldrisse ja efsinud ära. Ühe uufe kõrwal olnud sääl suur, must koer, keldri seina ääres aga palju punaseid kastisid. Kest keldris põlenud tuli. Koer käinud ümber tule. Nurgas põlenud tulised söed.

Üks wana naene olnud keldris. See wõtnud raudtühwli, käskinud lapse hõlmad ülesse tõsta, wisanud tühwliga süsi sisse ja käskinud siis koju minna.

Laps läinud koju. Hõlm olnud selget hõberaha täis.

M. Saansohni suust.

16. Nõmmemäe-kuude.

S. Jakobson Jäärjast.

Korra näinud Kõpu Nõmme talu karjapoiss sügise hargi koju ajades, et põllu ääres nõmmes ühe suure männa all tuli põlenud. Tuli loitnud ülesse kõrgesse.

Poiss pannud loomad lauta ja jooksnud männa alla tuld vaatama. Aga ei tuld kujagil

ega tule asetgi. Mõtelnud iseeneses: „Sme lugu! Suur tuli põles, aga nüüd ei ole enam tuld kufagilgi!“

„Miks ei ole tuld? Tuli oli küll!“ kostnud hää. Näha ei olnud ometigi midagi.

„Miks tuli see siis oli?“ küsinud pois.

„See oli raha tuli!“ vastanud hää jälle.

„Ma ei näe aga raha kufagilgi!“ ütelnud pois julgesti.

Hää käskinud poissi selja taha waadata. Pois waadanud. Näinud suure lasu kuldraha maas olevat. Pois jooksnud raha-huniku juurde, toppinud taskud raha täis. Ei saanud aga veel kolme sammugi koju poole jooksta, kui raha kolinat kuulnud ja poisi taskud olnud tühjad.

„Kumal pois! Väewõimuga ei saa siit keegi raha kätte!“ ütelnud hää jälle. „Kui te ka kaewaksite, teie inimeste filmis on ometi raha nagu liiv näha. Tule tulewa neljapäewa õhtul siia, siis on parajasti kuu täis ja ma võin sulle seda raha-hulka näidata. Täna on mul aga väga vähe aega!“

Pois läinud neljapäewa õhtul jälle tuttawa männa juurde. Sää! kuulnud eesmast nagu kolinat. Nagu maa seest tekkinud wanamoodi riides raudkübaraga mees wälja.

„Wäga hää, et sa tulid! Müüd on mul luba sulle ennast näidata!“ ütelnud wõõras poisile.

„Mis su nimi on?“ küsinud pois.

„Minu nimi on Nõmmemäe = kuude!“ wastanud wõõras. Siis rääkinud wõõras järgmise jutu:

„See oli seitsmesaja aasta eest. Siis oli siin ligidal üks losj, kelle omanik wäga rikas ja kuri poisimees oli. Ühtegi naesterahwast ei pidanud ta oma losjis. Korra oli lossi = herra sõtta minemas. Siis küsiti meie teenrite käest, kes tahab tema rahahoidjaks jääda. Mina wõtsin selle ameti enesele. Minu herra oli sellega rahul ja laskis mind wandega töötada, et ma ta raha hästi walwan.

Sõda olnud hirmus. Werd woolanud koldasti. Minu herra oma wäega langes sõtta. Waenlased tuliwad, tegiwad lossi ja ta hooned maataja. See mets siin oli kõige parem põllumaa.

Seft saadik pean ma seda raha hoidma, ilma et seft pääseksin ja rahuga sureksin.

Sga 50 aasta pärast pean ma uue koha pääle minema. Kolm kuud enne seda wõin ma ennast ja oma raha inimestele näidata. Minul on uue aastani weel luba siin olla. Minult

ühel wiisil wõin sellest rahawalwamise = ametist pääseda. See on seda wiisi: Meesterahwas, kes sellel ajal sündinud, kui kuu pärast Mihkli päewa neljapäewal täis saab, oodatu seda aega, mil näeb kolm ronka kõrwu lõune poolt põhja poole lendawat. Siis lastu keskmine ronk maha, aga nii, et ronk ilma liigutamata furnud on, kui ta maa pääle kukub. Siis otfigu karmesti jüdame kohta. Säält leiab ta wäikse walge jule. See toogu ta mu kätte. See sulg päästab mind siit lahti. Et sa just sellel ajal oled sündinud, siis tärkas mul lootus sinu pääle. Aga hoia, et sa nii ei lase, et ronk maa pääl weel elab. Muidu tuleb sulle enesele sellest weel suur õnnetus. Kui sa ei wõi maha lasta, siis jätta parem lastmata. Lased sa aga maha, siis tule siia nõmmikusse ja hüüa: „Nõmme-mäe-kuude!“ Küll ma siis kuulen!

Mina olin alati su ligidal, kui sa siin mäna all mängisid, aga mul ei olnud luba ennaft sulle näidata. Waata ometi seda kullahulka!“

Sinna oliwad raha-pütid nii moodi humikusse laotud: pääl otjas oli üks, selle all kolm, siis kuus ja kõige all kaksteistkümmend pütti ja igas pütis wiis toopi.

Kui poisj raha jai näinud, kadus raha jälle ta filmade eest.

Siis ütles weel jee waim: „Täna on meil pidu. Kas sa ei tahaks jesi pidust osa wötta?“

Poisj lubas osa wötta.

Korraga oli nende ees ilus kruusitud maantee. Seda mööda läksiwad nad arvata poole wersta edasi, kuni nende ees tore losj seijis. Sääl saraksiwad kõik aknad tuledest.

Waimu moodi mees tegi koke ukse lahti ja sammus sisse. Poisj jäi aga wõörastades ukse pääle seisma.

Sääl istunud laual hulk raudriides jaksu. Saali seinad olnud mõõkadega ja kilpidega kaetud. Teenrid kandnud laua pääle kõik suguseid roogasid ja joodawaid wiinasid.

Poisil kadunud korraga julgus ja ta pistnud jooksu. Sedamaid jooksnud wõöras mees talle järele ja hüüdnud: „Tõnis, rumal poisj, kuhu sa jooksed! Tõnis, rumal poisj, kuhu sa jooksed! Tule tagasi!“

Pererahwas leidnud poisj kadunud olevat. Näinud otsima. Kuulnud ka seda hüüdmist.

Poisj julgus olnud jesi saadik kadunud. Ei julgenud katset ette wötta, kui ka oleks wahel sarnaseid rontasid näinud.

Raha oodata praegugi veel kedagi õnnelast ennast päästma.

17. R a h a = t u l i.

D. Hinzberg Tapalt.

Korra kuulnud mees, et Jaanipäewa öösel peab raha=angu tuld nähtama, kui uue maja põhjapoolsest unkaft wälja waadatakse. Mees läinud Jaanipäewa õhtul katuse=unka waatama. Näinudgi finist tuld ja tule ääres kaks musta kogu istumat.

Kuttu roninud mees ungaft maha ja läinud sinna, kus tuld näinud. Otsinud küll hoolega, aga ei leidnud enam midagi.

Läinud targa juurde nõuu paluma. Leidnud targa. Tark õpetanud: „Tulewal Jaanipäewa öösel mine jälle unka. Kui tuld näed, wiska kolm kiwi sinna poole ja ütle iga kord: Pool mulle, pool maa alla! Siis wõid julgesti minna ja raha ära tuua. Tagasi ei tohi sa tulles waadata ega midagi karta, muidu juhtub õnnetus!“

Mees teinud targa õpetuse järele. Läinud unka, waadanud, näinud tuld. Kaks punast koera istunud tule ääres, suur raha=hunik kahe wahel. Mehele tõusnud suur raha = ahnus südamesse.

Wisanud kiwid sinna poole ja ütelnud iseeneses:
„Kõik mulle!“

Wõtnud suure koti ja läinud warandust ära tooma. Leidnud sinise tule ja suure huniku raha. Ujanud poole raha kotti. Koeri ei näinud enam kusahilgi. Tahtnud weel raha wõtta. Korraga tulnud koerad. Suur hakkide kari lennanud wuhisedes mehe pää ümber ja karjunud ifka: „Küll! Küll!“

Mees ei pannud seda tähelegi. Ujanud kõik raha kotti, ehk küll tark poole käskinud maa alla lubada. Tõstnud siis koti selga ja tahtnud minema hakata.

Korraga karanud koerad mehe kallale ja kiskunud teda rängasti. Mehel ei aidanud muu nõuu kui kotti maha wisata ja punuma panna.

Hommikul läinud mees tagasi vaatama. Leidnud küll koti, aga mitte enam raha kopikatgi. Koerte kiskumisest olnud mees weel mitu päewa haige. Ahnus jättis kõigest ilma.

18. Karksi lossi warandus.

E. Rißberg Karksi.

Karksi kiriku kohale keldritesse maetud muiste suur warandus maha. Alles hiljemal ajal ehitatud sinna kohta kirik. Seda warandust ei

saada aga keegi jäält kätte. Wanatühi ise pidada
ööd kui päewad selle waranduse juures wahti.

Mitu korda katsunud wanal ajal õpetaja
kiriku wöörmündritega ühes koos jeda warandust
waatama minna. Wõtnud tule ja piibli kätte
ja katsunud keldrisse tungida. Usjata! Ufse
taga juure waskwaadi otsas istunud must kass.
Kass puhunud koke tule ära. Pimedas aga ei
pääsnud keegi enam edasi.

Lozsi keldrite plaanid olla Rootsi wiidud.
Seda wiisi ei tea keegi keldrite hulka ega käi-
fude kohta.

Korra hakanud juudid jeda warandust wälja
kaewama. Öö otsa teinud mehed tööd. Prae-
gugi wõib selle töö jälgil weel näha. Päewal
aga tulnud takistused ette ja mehed pidanud töö
pooleli jätma.

19. Kudas mehele raha antud.

J. Karu Karsti (Helmeft).

Korra üteldud ühele mehele: „Mine kess-
öösel ilma kellegi teadmata Siwakiwe juurde.
Enne jeda aga pane enesele põll ette. Soia
põll lahti, siis antakse sulle raha!“

Mees läinud.

Kui kiwi juurde saanud, tulnud üks mees talle wasta. Sellel olnud punased pükid jalas, päält poolt olnud aga parem pool kollane, pahem pool sinine. Nägu ei ole mees näinud.

See kalkanud mehele hulga tuliseid süsa põlle pääle ja ütelnud: „Ära sa neid niiüd waata, enne kui sa koju saad!“

Mees läinud koju.

Kodus waadanud põlle: ei tuliseid süsa enam kusahilgi, waid põll kuldraha täis.

Selle pääle kutsunud keegi seda meest: „Tule, lähme Intsaare saaja ja punapükki pulma!“

Mees aga ei läinud.

Kutsuja wedanud meest hulga aega ümber tare ja lastnud wiimaks lahti.

Mees jäänud sest haigeks ja eluajaks wigaseks.

20. Kadunud raha.

D. Hingenberg Tapalt.

Ühele mehele üteldud korra unes: „Tõuse filmapilt ülesse ja mine niisama wälja nagu sa oled. Wõta kabli kaasa ja tõmma juure kiwi

põhja poolt äärest kolm korda kabluga. Säält leiad raha-poti. Too see ilma tagasi vaatamata ära. Anna pool raha waestele, pool wõta enesele!”

Mees tõusnud ülesse, läinud wälja vaatama. Range külm tuul puhunud, wihma sadanud, öö olnud kottpime. Mees arwanud kuulnud juttu unenäoks, läinud tuppa, heitnud uuesti magama. Silmad ei ole aga weel kinni läinud, kui teda uuesti kästud ülesse tõusta ja raha-potti ära tuua.

Mees tõusnud ülesse, wõtnud kabli, läinud wäljale. Leidnudgi raha-poti. Olnud jäl hõbedat ja kulda, nii et mees korraka rikkaks meheks saanud.

Mees ostnud selle rahaga enesele filku ja kartohwliid, aga ei ole waestele midagi anda tahtnud. Wiinud oma waranduse rehe alla peitu. Säält kuulnud järgmisel öösel suurt kolinat ja mürinat. Tahtnud ülesse tõusta ja vaatama minna, aga ei saanud. Hõitnud nagu salawäega woodis kinni.

Hommikul läinud vaatama. Wärawad ja ukšed niisama kinni, nagu enne, aga ei enam raha kopikatgi. Silgud muutnud tündris paju-lehtedeks, kartohwlite asemel olnud aga kotis mäna-käbid. Kõik nuhtluseks selle eest, et mees poolt warandust waestele ei andnud.

Küll käinud mees öösel weel kiwi ääres
 tabliga kaapimas, aga võta weel! Mis läinud,
 see läinud!

21. Kolm katla täit raha.

Hermann Karel Suurest-Saanist.

Muistjel ajal elanud üks katval mees. Ta
 teadnud kõik kunstid ja ka seda, kuidas kuradi
 rahakatest võib kätte saada.

Selle pärast kütnud ta neljapäeva õhtul
 sauna palavaks, pannud sauna wee ja vihad
 walmis, et siis wanapoistel hää tööle hakata,
 kui nad tulewad. Ise puurinud sauna lae pääle
 augu sisse ja kuulanud säält, mis nad räägivad.

Kõige enne tulnud wana peremees ise. Tal
 olnud seitse sarwe pääs. Tema järele tulnud
 weel hulk teisi, nii et saun neid täis kubišenud.
 Käinud ühest teisest läbi, aga wihtlema pole
 keegi hakanud.

Viimaks tulnud weel üks lombakas. See
 olnud raha-katla hoidja. Kohe küsinud teised:
 „Kuhu ja katla panid?“

„Panin õue pääle kiwi ääre alla. Ega
 teda sinna keegi tea!“ wastanud lombak.

Selle pääle hakanud kõik rahuga wihtlema.
 Mees läinud ruttu sauna päält maha. Leid-

nudgi kiwi ääre alt katla täie raha. Randnud katla koju. Olnud saagi üle wäga rõõmus.

Teise neljapäewa õhtul kütanud mees jälle sauna palawaks ja läinud ise sauna lae pääle wahtima.

Wanadpaganad tulnud kõik jälle sauna. Kõige wiimaks tulnud lombakas raha-katla waht.

„Ruhu sa raha-katla panid?“ küsinud teised.

„Panin sauna nurga alla. Ega sinna teda keegi tea!“ wastanud lombak.

Kõik hakanud jälle rahuga wihtlema.

Mees roninud ruttu sauna päält maha, läinud, wõtnud sauna nurga alt raha-katla ja wiinud koju.

Mehe ahnus läinud aga ikka suuremaks.

Kolmanda neljapäewa õhtul kütanud mees jälle sauna palawaks ja läinud ise lae pääle wahtima.

Wanadpaganad tulnud kõik jälle wihtlema. Kui lombakas ka tulnud, küsinud teised: „Ruhu sa raha-katla panid?“

„Panin õue puujuurika alla. Ega teda sinna keegi tea!“ kostnud lombakas.

Pärisherra aga rabanud ruttu ütelda: „Ei tea, ehk mõni kuulab.“

Kõik jooksnud kohe saunast wälja. Sauna fatus olnud waimusid nii täis, mis mustanud. Mehe sõõnud wanadpaganad nii ära, et enam midagi pole järele jäänud.

22. Rahajaa kirikuteel.

S. Mädasjon Tarmastust.

Muiste läinud pois korra kirikusse. Pois oli laupäeval kangesti tööd teinud. Kiriku teel tüffinud poisile wägisi uni pääle. Mis muud kui paneb pää mätta pääle ja — jääb norškama.

Korraga kuuleb pois häält: „Hans, tõuse üles, waata, raha-toop selja taga mätta sees!“

Hans hõõrub filmi, waatab: toop hõberaha mätta sees. Mis muud kui raha tasku ja koju.

Kohe wõtnud pois enese teenistusest lahti, ostanud talu ja õppinud ilufasti wiulit mängima.

Ühel päewal oli Hans õieti tublisti mänginud ja jäi raskesti magama.

Korraga näeb ta: tuba tulefid täis. Inimesed kõnniwad toas edasi, tagasi. Üks tuli Hansu juurde ja ütles: „Tule meile wiulit mängima!“

Hans wasta: „Mine pörgu! Kas nüüd kellegi mänguaeg on!“ Selle pääle kustunud tuled ära ja inimesed läinud toast wälja.

Hommitul olnud Hans õige haige ja kolm weretilka olnud kaela pääl. Hans läinud rahakappi waatama, aga see olnud tühi. Wanapagan oli talle raha andnud ja jälle ära wõtnud.

Hans jäänud jälle waejeks. Waewaga elanud weel aasta, aga weretilgad ei kadunud ihu päält ära.

Hind 5 top.

